

Betænkning

over forslag til lov om midlertidig ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten.

(Afgivet af udvalget den 2. december 1954).

Udvalget har afholdt 3 møder. En deputation fra De samvirkende Købmandsforeninger har haft foretræde for udvalget, og fra De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark og Provinshandelskammeret er modtaget de som bilag optrykte henvendelser til udvalget. Endvidere er som bilag optrykt landbrugsministerens besvarelse af en række af udvalget stillede spørgsmål.

Et *flertal* (Bladt, Th. Carlsen, Peder Christensen (Rebild), Foged, Aage Fogh, Gideon,

Jørgen Gram, Holmberg, Lund Jensen, Kjældgaard, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Chr. Rasmussen og Chr. Thomsen) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uforandret*.

Et *mindretal* (Bruun de Neergaard, Clausen (Olufskjær) og Knud Nielsen) kan efter de oplysninger, udvalget har modtaget, ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse og vil nærmere motivere sin stilling ved forslagens 2. behandling.

Bladt.	Bruun de Neergaard.	Th. Carlsen.	Peder Christensen (Rebild).	
Clausen (Olufskjær).	Foged.	Aage Fogh, <small>næstformand.</small>	Gideon.	Jørgen Gram.
Holmberg.	Lund Jensen, <small>ordfører.</small>	Kjældgaard, <small>formand.</small>	Th. Mikkelsen.	K. Axel Nielsen.
	Knud Nielsen.	Chr. Rasmussen.	Chr. Thomsen.	

Bilag 1

De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark.

København, den 25. november 1954.

Udvalget vedrørende forslag til lov om ændring i lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten, landbrugsministeriet, Slotsholmsgade 10, København K.

Under d. d. har vi tilskrevet landbrugsministeriet således:

„Under den 19. november d. å. er der i folketinget fremsat forslag til lov om midlertidig ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten.

Ifølge lovforslaget udskydes den i § 4, 4. linie, fastsatte frist for den til høstpantebrevne knyttede fortrinsrets bortfald fra 1. januar til 1. marts 1955. I denne anledning skal De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, der repræsenterer en meget stor del af landets kornhandlende købmænd, tillade sig at udtale følgende:

Som årsag til lovforslagets fremsættelse angives, at den meget sene høst og de dårlige høstforhold har bevirket en betydelig svækkelse af landmændenes likviditet. Dette har landkøbmændene mærket i mange henseender og forstår i og for sig fuldtud landmændenes vanskeligheder; men vi må ikke desto mindre protestere mod lovforslaget, idet dette kun vil medføre, at de likviditetsvanskeligheder, et stort antal landmænd er ude for, vil blive væltet over på et fåtal af leverandører til landmændene. Disse leverandører har tillid til den gældende høstpantelov disponeret på en sådan måde, at de beløb, hvormed der er ydet landmændene kredit, enten alle er anvendt eller skal anvendes i de kommende måneder til forretningernes almindelige drift. En forlængelse af fortrinsrettens gyldighed vil rent faktisk medføre en forlængelse af landmændenes kredit og derfor have til følge, at en lang række af landmændenes leverandører vil

komme i overordentlig store økonomiske vanskeligheder, da kreditmulighederne for de flestes vedkommende allerede nu er udtømt.

Det fremgår endvidere af bemærkninger til lovforslaget, at man herigennem ønsker at give landmændene mulighed for at afslutte en produktion af forædlede produkter på grundlag af høsten. Der ligger heri, at landmændene gennem en opfodring af høsten skulle være i stand til at fremskaffe de til indfrielse af høstpantebrevene nødvendige midler. En sådan opfodring er i fuldstændig modstrid med lov om fortrinsret i høsten § 3, stk. 2, som udtrykkelig udtaler, at pantsætteren ikke uden pant haverens samtykke må opfodre mere af høsten, end at panthaverens krav til enhver tid er fuldt dækket. Hvis opfodring finder sted, overtræder landmændene derfor lov om fortrinsret i høsten, og panthaverens fortrinsret bliver illusorisk, idet den høst, hvori der er meddelt pant, opfodres, uden at der i stedet for høsten stilles anden pantsikkerhed.

Under henvisning til ovenstående ser vi os derfor nødsaget til så kraftigt, som det er muligt, at protestere mod gennemførelsen af det fremsatte lovforslag, idet konsekvenserne heraf i øjeblikket ikke er til at overskue.

Vi tillader os derfor at anmode om foretræde for udvalget, for dèr at kunne gøre nærmere rede for vore ovenanførte synspunkter.“

Med ærbødighed

De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark

Svend Gade.

/ Preben Nielsen.

Bilag 2

Provinshandelskammeret.

København, den 29. november 1954.

Til det af folkettinget nedsatte udvalg vedrørende forslag til lov om midlertidig ændring af lov om fortrinsret i høsten, Christiansborg, K.

Den 19. ds. har landbrugsministeren fremsat forslag om en ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten, således at den i lovens § 4, 4. linie, fastsatte frist for fortrinsrettens bortfald 1. januar forlænges for den pr. 1. oktober 1954 forfaldne gæld til den 1. marts 1955.

Som talsmand for den betydeligste del af landets korn- og foderstofhandel må Provinshandelskammeret tage skarp afstand fra det fremsatte forslag.

Udover at vi finder det i strid med almindelig retsopfattelse at ændre betingelserne for løbende kredit, må vi påpege, at den faktiske hensigt med fristens forlængelse dog må antages at være den, at købmændene ved at få en længere varende sikkerhed også skulle være i stand til at lade kreditten løbe tilsvarende længere.

Efter købmændenes erfaring vil en forlængelse af denne frist imidlertid ikke give en tilsvarende forlængelse af sikkerheden. Det er almindeligt kendt, at landmændenes beholdninger af sidste høst reduceres fra måned til måned, således at sikkerheden gennem fortrinsretten pr. ultimo februar må betragtes som afgørende mindre end pr. ultimo december.

Den anden side af sagen er, at købmændene ikke vil være i stand til at honorere forventningerne om en forlængelse af kreditten som følge af denne frists forlængelse. Det høje tings medlemmer ved allerede,

hvorledes kreditstramningen har medført, at købmændene selv har vanskeligt ved at få finansieret deres forretningsmæssige dispositioner i sædvanligt omfang. Det vil derfor ikke være dem muligt at yde deres kunder kredit i forøget målestok.

Man kan hertil svare, at der ikke er sket nogen ændring i adgangen til at fremsætte begæring om udpantning i tiden 1. oktober til 1. januar, således at den forlængede frist ikke behøver at medføre en forlængelse af kreditgivningen eller en forringelse af sikkerheden.

Tanken bag forslaget er imidlertid, at købmændene såmænd ikke bruger denne ret, hvis det overhovedet kan undgås, og dette er selvfølgelig også rigtigt. Den omstændighed, at købmændene — i det omfang de overhovedet kan undgå det — ikke gennem begæring om udpantning søger at fremskynde en landbrugers finansielle sammenbrud, som måske ellers kan undgås, og i almindelighed prøver at holde behagelige relationer med deres kunder, landbrugerne, bør i anstændighedens navn nu ikke anvendes som et våben imod dem, derved, at man gennem at udstyre landbrugerne med et argument for en forlængelse af kreditten, tvinger købmændene til at give den.

Vi må derfor fra Provinshandelskammerets side indtrængende henstille, at man lader det fremsatte lovforslag falde.

P. P. v.

K. Sidenius.

/ Gert Poulsen.

Bilag 3

Landbrugsministeriet.

København, den 30. november 1954.

I skrivelse af 26. november 1954 har udvalget rettet følgende forespørgsel til landbrugsministeren angående forslag til lov om midlertidig ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten:

1. Hvor mange har benyttet loven i 1951—52—53 og 54?
2. Hvordan fastsættes renten, der betales af lånerne?
3. Kan købmændene, trods § 3, gøre udlæg forud for kreditforeningerne i selve ejendommen?
4. Kan det være muligt, at enkelte låntagere har opnået 500—550 kr. pr. ha?
5. Hvorledes stiller købmandsorganisationerne sig til forlængelse af udpantningsfristen, og kan disse tiltræde den *midlertidige* ændring af loven?
6. Hvor mange høstpantebreve er udstedt i indeværende år?
7. Til hvilket samlet beløb?
8. En udtalelse udbedes fra kompetente pengeinstitutters side om landbrugets almindelige øjeblikkelige likviditet under den nuværende kreditstramning.
9. Hvor mange pct. af lånebeløbet havde kreditforeningerne beregnet på høsten før høstpantebrevens indførelse (1931)?
10. Er denne procentsats ændret nogle af årene efter høstpantebrevens indførelse, f. eks. i 1953—54?
11. Har kreditforeninger lidt tab på grund af høstpantebreve — i så fald hvor meget?

I denne anledning meddeles følgende:

ad 1. I kalenderårene 1951—53 er der udstedt ialt henholdsvis 6 865, 8 132 og 7 872 høstpantebreve.

For kalenderåret 1954 foreligger endnu ikke nogen opgørelse, men for høståret 1953—54, omfattende perioden ca. august 1953 til udgangen af juli 1954, udviser en separattælling, at der er udstedt ialt 7 988 høstpantebreve.

ad 2. Nogen bestemt rentesats er ikke fastsat, men beror på aftale mellem parterne.

ad 3. Den ved loven hjemlede fortrinsret giver kun adgang til at gøre udlæg i høsten frem for øvrige panthavere i den faste ejendom og giver ingen fortrinsret til udlæg i selve den faste ejendom, men det er ved Vestre Landsrets afgørelse den 29. januar 1937 i Kære II 48/1937 (U. f. r. 1937, pag. 383) fastslået, at der tilkommer kreditor ifølge et høstpantebrev udpantningsret i henhold til dette også for den del af fordringen, der ikke kan dækkes gennem den pantsatte høst, dog at kreditor ved udpantning i den faste ejendom må respektere de denne påhvilende hæftelser.

ad 4. I henhold til lovens § 2 skal det af kommunalrådet attesteres, at den bestilte mængde af såsæd, frø, kunstgødning og læggekartofler står i passende forhold til ejendommens størrelse og den anvendte driftsmåde. Overfor landbrugsministeriet er det blevet oplyst, at man ved meget ensidige, udpræget kvægløse landbrug kan komme op på en udgift på ca. 300 kr. pr. ha alene til kunstgødning. Tilføres der desuden ejendommen de øvrige af loven omfattede produkter, kan den samlede udgift godt beløbe sig til 500—550 kr. pr. ha. For året 1951—52 er den gennemsnitlige udgift til de omhandlede produkter pr. ha opgjort til ca. 300 kr. for hele landet.

ad 5. Da man er bekendt med, at udvalget har modtaget en henvendelse fra De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark af 25. november 1954 i anledning af det i folketinget fremsatte lovforslag, skal man angående besvarelsen af det her omhandlede spørgsmål henvise til samvirksomhedens udtalelse.

ad 6. Der henvises til bemærkningerne ovenfor ad 1.

ad 7. Det samlede beløb for perioden august 1953 til juli 1954 er opgjort til 19,9 mill. kr.

ad 8—11. En fyldestgørende besvarelse af de her stillede spørgsmål ser man sig ikke i stand til at give indenfor den begrænsede tid, der er til rådighed.

Man skal dog forsåvidt angår spørgsmålet 9 og 10 bemærke følgende:

Ifølge § 19, stk. 1, i lovbekendtgørelse nr. 286 af 23. juli 1952 om kreditforeninger kan værdien af medpantsat besætning og inventar til en landbrugsejendom ikke sættes højere end 10 pct. af værdien af jord og bygninger. Nogen bestemt procentsats, hvori høsten indgår i kreditforeningernes låneberegning, kan ikke gives, men det er oplyst overfor ministeriet, at kreditforeningerne ikke synes at have tillagt høsten nogen større betydning.

Hvad spørgsmål 11 angår har der, efter de ministeriet foreliggende oplysninger, kun i ganske enkelte tilfælde været tale om, at en kreditforening led tab på grund af et foranstående høstpantebrev.

J. Smørum.

/ H. Kaare.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om midlertidig ændring af lov nr. 50 af 14. februar 1951 om fortrinsret i høsten.